

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1883

Vragen van het lid **Omtzigt** (CDA) aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *de manier waarop de pensioensector communiceert met de deelnemers* (ingezonden 22 februari 2010).

Antwoord van minister **Donner** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (ontvangen 11 maart 2010).

Vraag 1

Kent u het bericht «Informatie pensioen fout»?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2, 3 en 5

Bent u bekend met het onderzoek van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) naar de manier waarop de pensioensector communiceert met de deelnemers en zo ja, wat is uw reactie op dit onderzoek? Kunt u bevorderen dat het onderzoek aan de Kamer wordt gestuurd?

Deelt u de analyse dat het zeer kwalijk is dat van de 55 onderzochte startbrieven geen enkele voldoet aan de wettelijke regels of voldoende begrijpelijk is en dat de Uniforme Pensioenoverzichten (UPO) vol fouten staan?

Kunt u een verklaring geven voor het feit dat het de branche niet lukt om aan de wet- en regelgeving, die voorschrijft wat er in de brief en het UPO moet staan, te voldoen?

Antwoord 2, 3 en 5

Uiteraard deel ik de opvatting dat het kwalijk is dat het de branche niet lukt om te voldoen aan de wettelijke vereisten ten aanzien van de startbrief, zoals blijkt uit één van de drie onderzoeken die de AFM op 18 februari naar buiten heeft gebracht. Het tweede onderzoek betreft de zorgplicht bij premieovereenkomsten met beleggingsvrijheid.

Het derde onderzoek ging over de begrijpelijkheid van het UPO-model. Het betrof consumentenonderzoek naar de mate waarin het model zelf begrijpelijk is. Pensioenuitvoerders zijn verplicht om het model, zoals dat voor een bepaald jaar vastgesteld is, één op één te volgen. Er is in dit onderzoek niet gekeken naar de mate waarin pensioenuitvoerders wet- en regelgeving ten aanzien van het UPO naleefden.

De AFM heeft op haar pensioencongres van 17 februari 2010 aangegeven dat zij hiernaast ook nog bezig is met een onderzoek naar de juistheid van het UPO. Dit onderzoek is op dit moment nog niet afgerond.

De wet- en regelgeving die het hier betreft is relatief nieuw. Voor een deel is deze wet- en regelgeving ingegaan op 1 januari 2008 en voor een ander deel op 1 januari 2009. Daar komt bij dat deze wet- en regelgeving van kracht is geworden in een periode waarin de pensioenuitvoerders ten gevolge van de financiële crisis geconfronteerd werden met onverwachte prioriteiten. Niet uit te sluiten valt dat daardoor de informatiebepalingen niet de aandacht hebben gekregen die zij wel verdienen. Verder is relevant dat deze bepalingen nog vóór 1 januari 2012 moeten zijn geëvalueerd.

Voor de naaste toekomst is het van belang dat vooral de pensioenuitvoerders de handschoen opnemen en verbeteringen aanbrengen in de informatievoorziening richting de deelnemers. Ik heb daar ook goede hoop op, mede omdat de AFM in de uitkomsten van de onderzoeken aanleiding heeft gezien om samen met de pensioenkoepels na te denken over verbeterde deelnemercommunicatie in het algemeen en een verbeterd UPO in het bijzonder.

De onderzoeken waar het bericht in het desbetreffende krantenartikel op is gebaseerd – en die ik als bijlagen aan de antwoorden op uw vragen heb toegevoegd¹ – zijn overigens reeds openbaar. Ze zijn zoals te doen gebruikelijk ook beschikbaar op de website van de AFM.

Vraag 4

Wie had toezicht moeten houden op de startbrief? Zijn er sancties opgelegd aan pensioenuitvoerders? Zo nee, acht u het toezicht op dit moment adequaat?

Antwoord 4

De AFM is in de Pensioenwet aangewezen als de toezichthoudende instantie ten aanzien van de informatiebepalingen. De gegevens die nu beschikbaar zijn gekomen, zijn ook verkregen in het kader van de toezichthoudende taak van de AFM.

2009 was het eerste jaar dat alle pensioenuitvoerders verplicht waren om een startbrief te versturen aan hun nieuwe deelnemers. Dit onderzoek was een nulmeting. Doel was om een representatief beeld te krijgen van naleving van wet- en regelgeving in de sector. De individuele partijen die betrokken waren in het onderzoek en niet aan de eisen voldeden hebben een normoverdragende brief ontvangen van de AFM. Een dergelijke brief leidt vaak al tot het gewenste resultaat, namelijk normconform gedrag. Ook kan het zijn dat gedrag al is aangepast voordat de brief is verstuurd. Mocht er naar aanleiding van de brief geen gedragsverandering plaatsvinden, dan kan de AFM uiteraard alsnog gebruik maken van wettelijke instrumenten om naleving af te dwingen.

De AFM ziet naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek, en de individuele brieven van bevindingen veel bereidheid bij pensioenuitvoerders om hun startbrief zo snel mogelijk in overeenstemming te brengen met de huidige wet- en regelgeving. Het is aan de AFM om te beoordelen of en wanneer eventuele formele maatregelen getroffen worden tegen individuele pensioenuitvoerders, aan de hand van de specifieke omstandigheden van het geval. Deze instellingsspecifieke informatie valt onder de wettelijke geheimhoudingsplicht van de AFM. Ik heb geen enkele reden om aan te nemen dat AFM het toezicht niet adequaat zou uitvoeren. De Pensioenwet geeft de AFM ook de nodige instrumenten voor dat toezicht.

Vraag 6

Deelt u de analyse dat gebrek aan kennis bij de Nederlandse bevolking over het pensioen onwenselijk is en dat een begrijpelijke UPO in elk geval een belangrijk begin in de begrijpelijkheid is? Zo ja, welke maatregelen gaat u nemen om de pensioenfondsen zich aan de regels ten aanzien van de voorlichting te laten houden en het toezicht hierop te verbeteren?

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Antwoord 6

Een verbetering van het pensioenbewustzijn van de Nederlandse bevolking is inderdaad gewenst. Langs diverse wegen wordt dat pensioenbewustzijn ook bevorderd. Als voorbeelden noem ik hier platform CentiQ, Wijzer in geldzaken, de Pensioenkijsker en het Pensioenregister dat momenteel in ontwikkeling is. Pensioenbewustzijn is zowel voor het platform CentiQ als de Stichting Pensioenkijsker een speerpunt. Ook in de pensioenbranche zelf zijn er initiatieven om het pensioenbewustzijn van consumenten te verhogen. Om het effect van deze inspanningen te kunnen toetsen, is het belangrijk om een uniforme definitie van het begrip «pensioenbewustzijn» te hanteren en een uniforme meetmethode voor pensioenbewustzijn te ontwikkelen. Om hierin te voorzien, hebben de initiatiefnemers (platform CentiQ, Pensioenkijsker.nl en TNS NIPO) met de Universiteit van Tilburg de pensioenbewustzijn-meter ontwikkeld: een instrument om het pensioenbewustzijn van Nederlanders vast te stellen en in de tijd te volgen. Dit instrument is voor alle pensioenuitvoerders gratis beschikbaar op de website www.wijzeringeldzaken.nl en wordt actief gepromoot binnen de branche. De eerste bouwsteen in deze pensioenbewustzijn-meter is de kennis over de hoogte van het pensioeninkomen. Één van de criteria om aan deze bouwsteen te voldoen is het bestuderen van het UPO.

Om mensen in staat te stellen hun pensioenbewustzijn te vergroten is het dus wenselijk dat zij geïnformeerd worden door een goed en begrijpelijk UPO. Uit het betreffende onderzoek van de AFM blijkt dat de kwaliteit van het UPO – dat overigens door de pensioensector zelf is ontwikkeld – nog verbeterd kan worden. Juist daarom acht ik het eerder genoemde initiatief van de AFM om samen met de pensioenkoepels na te denken over verbeteringen van het UPO-model, van groot belang.

Ook een volledige en begrijpelijke startbrief is van belang voor de deelnemer. Ik mag aannemen dat de pensioensector zich – zeker in het licht van de onderzoeken van de AFM – ook uitgedaagd voelt om de kwaliteit van de startbrieven te verhogen. Van belang daarbij is dat de AFM meer in het algemeen de pensioenuitvoerders ook ondersteunt bij de verbetering van de kwaliteit van de informatievoorziening. Zo heeft zij leidraden geformuleerd inzake tijdigheid en begrijpelijkheid van de informatievoorziening. Medio 2010 zal de AFM leidraden over informatieverstrekking presenteren, waarin ook de aanbevelingen ten aanzien van de startbrief zullen zijn opgenomen. Verder wijs ik op het self assessment van AFM ten behoeve van pensioenuitvoerders. Met dit self assessment krijgen pensioenuitvoerders inzicht in de mate waarin zij de normen uit de pensioenwet naleven. Het assessment geeft ook inzicht in mogelijke verbeterpunten.

Aangezien ik geen reden heb om aan te nemen dat het toezicht niet adequaat wordt uitgevoerd, ben ik ook niet voornemens maatregelen op dat terrein te nemen. Uit de eerder genoemde evaluatie zal verder moeten blijken of – en zo ja, welke – nadere maatregelen noodzakelijk zijn.

Vraag 7

Deelt u de mening van de AFM dat het niet halen van de 70% pensioeninkomen in grote mate komt door tegenvallende rendementen, het verplicht aflossen van de aflossingsvrije hypotheek en de gevolgen van scheiding op het pensioen en zo ja, welke maatregelen gaat u nemen om de voorlichting op specifiek deze drie elementen te verbeteren?

Antwoord 7

Uiteraard is het zo dat tegenvallende beleggingsopbrengsten kunnen leiden tot een tegenvallend pensioenresultaat. In het licht van de vraag wijs ik er echter op dat een pensioeninkomen van 70% van het (laatst) verdiende loon geen absolute norm is. Het is aan sociale partners om te bepalen welke hoogte van het pensioen zij nastreven. De hoogte van het na te streven pensioen kan dan ook per regeling verschillen. Wel is het van belang dat de deelnemer een goed beeld heeft van welk pensioen hij mag verwachten. Alleen dan kan het individu immers nagaan of de te verwachten inkomsten ook voldoende zijn voor het uitgavenpatroon dat men in de toekomst verwacht te hebben. De individuele behoeften zullen immers uiteenlopen. Ik acht het in ieder geval van groot belang dat deelnemers ten aanzien van een tweede pijlerpensioen op goede wijze worden geïnformeerd. Dat is ook het doel van het UPO. Gevolgen van belangrijke gebeurtenissen – zoals

echtscheiding – op de hoogte van de (te verwachten) uitkering, komen in dat UPO tot uitdrukking. Of een deelnemer het UPO ook gebruikt voor zijn financiële planning – hoe wenselijk dat ook moge zijn – is niet afdwingbaar. Het is de verantwoordelijkheid van de deelnemer om zich in zijn persoonlijke situatie te verdiepen, en bijvoorbeeld rekening te houden met significant hogere woonlasten door het wegvallen van hypotheekrenteaftrek na 30 jaar. Daarmee zij geenszins ontkend dat ook de overheid een rol heeft te vervullen ten aanzien van de financiële zelfredzaamheid van de burger. Dat was eind 2006 ook één van de redenen voor het ministerie van Financiën om het platform CentiQ, Wijzer in geldzaken in het leven te roepen. Het gaat erom dat consumenten verantwoorde financiële beslissingen nemen en dat zij de – soms jarenlange – consequenties van hun beslissingen kunnen overzien. De CentiQ-aanpak is gericht op het voorkomen van problemen. Zoals gezegd is pensioenbewustzijn één van de speerpunten van CentiQ. Het verhogen van het pensioenbewustzijn doet CentiQ uiteraard niet alleen, maar in nauw overleg met haar partners uit de pensioenwereld. Afsluitend constateer ik dat het belang van het financiële bewustzijn in het algemeen en het pensioenbewustzijn in het bijzonder de laatste jaren toeneemt. De maatregelen die genomen zijn moeten de tijd krijgen om hun werk te doen. Tegelijkertijd moeten partijen – zoals ik hierboven uiteen heb gezet ten aanzien van de startbrief en het UPO – er alles aandoen om de informatievoorziening zo goed mogelijk in te vullen. Nadere concrete maatregelen acht ik op dit moment dan ook niet noodzakelijk.